

DEBRECZEN.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI HIRLAP.

A debreczeni-vidéki „függetlenségi párt” közlönye.

Megjelen hetenkint ötször: hétfőn, kedden, szerdán, csütörtökön és szombaton.

Hirdetési díj: Ötásbós petitorért 5 kr. Nagyobb terjedelmű, mint azelőtt 600 szobai hirdetések, alku szerinti a legolcsóbb árért: Bélyegdíj: minden beiktatásért külön 80 kr. „Nyilatkozat”-on megjelenő közlemény 60-asbós sorra 15 kr. Nérvagy bérmentelendit beiktatott hirdetések nem vétettek tekintetbe. — Ugyazintán kérésre sem adnak vissza.

Előfizetési árak: Helyben és postán küldve: Egy évre 10 forint — kr. Fél évre 5 — — — — — Egy évfolyam 10 — — — — — Előfizetési pénz minden közlemény: Főpénz, Vezető-ház felülettel a szerkesztőségbe bérmentve küldendő. Előfizetheti helyben: Telegráf K. Lajos könyvkereskedésében a szerkesztőségnél. — Egyébütt a postahivatalok utján.

A jövő férfia.

Még néhány nap, s aztán Debreczen városnak egyik képviselője Tisza Kálmán ül a miniszterelnöki székbe.

Nagy dolog várakozni reá, — az igaz. De vajon a nemzetnek azon óriási többsége, mely — az ő 275 szavazatát nem tekintve is — kormányára részére szavazott, nem fog-e tőle elfordulni a közelgő napokban?!

Hét hónapja már, hogy „a haza megmentésével” foglalkozik a geszti nagy ur. S mit találunk eredményül?

Sivár pusztaság terül el háta megett, mióta a bihari pontokat — szegre akasztotta. Fényes multjával szakított. Jelene nincs, s a parlamenti viták terén is csak közlegényi szerepet visz. S jövője? Még titok.

Ujságot épen nem mondunk, midőn jelezük, hogy nekünk épen nincs bizalmunk hozzá, ha még egyszer oly nagy hatalmat adnánk is kezébe.

Olyannak tekintjük őt, mint egy katonalaktanyai káplárt, aki hatalmának érzetében felfuvalkodott húsággal parancsol jobbra-balra az apró dolgokban, s magasabb nézpontra nem tud felemelkedni, hogy mint vezér, eszmékkel harcolna az eszmék ellen!

Figyelmességét annyiban meg kell dicsérnünk, hogy a legapróbb dolgokra is ügyel s távolítja gondosan utóból mindazt, a ki a bihari pontok alapjáról szórja villámaint a közönség ez újabb lovagja ellen.

Nagyon szép az a buzgalom, hogy a belügyéri tárczát is meg akarja tartani Tisza ur a kormányelnökség mellett. — Ugy látszik ebből, hogy nem akarja kezéből kiereszteni a tervezett belügyi reformok keresztülvitelét sem.

S milyenek lesznek azok? Fájdalom, eddigél nem sok reményünk van ahoz, hogy-e téren haladást mutasson fel.

Egyes eszmék jöttek ugyan még csak napvilágra a belügyér közgazdalmi terveiről, de nem találunk még azokban olyat, a mik Tisza Kálmánnak „Parlamentii felelős kormány és megyei rendszer” című, 1865-ben megjelent művével ellenkezőbe ne jöttek volna.

Hisz a régi Tisza Kálmán szerint „egy jó közgazdalmi rendszernek legelső tulajdona tartozik lenni, hogy a rendet és szabadságot, még pedig a testületek, az egyének szabadságát a kormányval szemben épen úgy, mint a nemzetét, mint egészét, az idők folyamán keresztül megkímélje, az erőszakos rázkódásokat ellen biztosítsa. — Mert abban is igazsága van a régi Tiszának, hogy a rend is csak ott lehet biztos, hol az nem a szabadság elnyomásán alapul, hanem csak annak tulcsapongásait korlátozza.

Már pedig azt csak senki sem veheti tőlünk rossz néven, ha mi Tiszától kevesebbet nem kívánunk, minthogy valósítsa azon elveket, a miket régibb országgyűlési és debreczeni beszédeiben hirdetett.

Kívánjuk ezt annyival inkább, mivel most többé nem panaszkodhatik a felől, hogy nincs hatalom a kezében.

Svindler politika ki nem elégíthet többé bennünket. Elég volt a közönséges sítésből 8 évig enni a lepényt.

Ha Tisza miniszterelnök lesz, fogjon hozzá a munkához. Most már azzal sem mentheti magát, hogy nincs elég tájékozottsága. Szerezhetett eddig.

A „DEBRECZEN” tárczája.

A lépcsőn.

— A „N. P. J.” után. —

— Mi marad azon férfiak hátra, ki nem szeretnek többé? — kérde Rudolf magában — mialatt a Champis Etisése elején egy házhöz közeledett, hova estélyre volt hivatalos, nem sok: gyűlölet és harag azon — ellen, ki férjévé hágyta. Eként vagyok én, ki itt panaszkodom, teivel dühvel. Delahaye asszony ellen, ki bűnszándékkal megfogott a vele szemben álló bizalmas házastól, s ki talán „szakításuk” felett a legkevésbé sem bándózik.

— Mily művészetet s mily módokat vett igénybe, hogy túrelmetet kifárasztal! Meglátogathatom ma? — Nem vagyok szabad, ba-

És ha régibb elveit igaz lélekkel hirdette, s azokat megvalósítani teljes erejéből igyekszik, a mostani ellenlék lesz legerősebb támasza, ha legjobb barátai elhagyják is.

Mi csak oly kormányelnököt tudvölhetünk Magyarországon, a ki a bihari pontokban lefektetett elvek valóistását tűzi ki czéljául.

Nekünk mindegy, ha a kis Pulszky lesz is az.

Dr. Tolle.

— Sopronmegyében is megunhatták már a „szabadelvű” világot, s inkább a Sennyey zászlója alá sorakoznak, minthogy az ily elvetlen kormányt pártolják. Ott az utóbbi közgyűlésen 106 Sennyeyista állott 32 kormánypárti ellen.

— Az új munkási püspök nem akar hátra maradni elődtől, Pászthelyi is meleg hangon írott körlevelet bocsátott ki egyházközségek lelkészeihez a magyar nyelv jogainak kellő tiszteletben tartása érdekében.

— Apró hírek. A király ma Gödöllőre érkezett. — Széll K. Bécsből Budapestre visszatért. — dr. Heinrich Gusztáv a budapesti egyetemnél a német nyelv és irodalom nyil. rendkívüli tanárává nevezetett ki. — Kamarási méltóság adományoztatott Szögyényi-Marrich Lászlónak. — Paprika Imre hőmezővárosi helyi ref. lelkész nevé „Pap”-ra változtatta. — Valaháral Az erdélyi csendőrség vőgőrája Silveszterján utni fog. Január 1-én ez intézmény már a honvédelmi ügyér kezelése alá helyeztetik. S hogy bebizonyítsák, mikép ez intézmény eddig jó volt, a változást 4 ezer frtba kerítik.

A zavarosban halászoknak.

„Mi Kossuth nevének varázsa aión nem vonra ki magunkat, tiszteljük nagy nevének nyombuszát — a meghajlunk törte német szövegének fényé előtt.” „D. E.”

A helybeli kormánypart lapjának nagy száka a szemében már azon levél is, a mit a debreczeni-vidéki függetlenségi párt megbízásából a párt főjegyzőjével együtt szerencsém volt a legnagyobb magyarhoz, Kossuth Lajoshoz elküldeni tiszteletbeli elnöké történt megválasztása alkalmából.

Mit tart Kossuth úrólunk? erre nézve legyen elég egyszerűen pártunkhoz intézett levelére hivatkozni, a melyben írja: „hogy önök bennem csatlakoztatam, azt a hazafiasság kétségel ismerem el.”

Távol legyen tőlem, mintha nevezett lap sárterfőjébe leereszkedném, s mennybe nem ható hangját utánozni akarám. Ez nem a mi pártunk szokása.

De a közönség iránti tekintetből lehetetlen azon együgyű fel fogását megvetéssel vissza nem utasítanom, mintha a „nagyemlékü kormányzónk” megszólítás alatt az alkotmányosságát sértettük volna meg. Hiszen hogy Kossuth kormányzónk volt, az tény; hogy mint ilyen — „nagy emlékü”, — ezt csak a megrögzött rossz akarat tagadhatja.

Igen büszkén nevezünk mi Kossuthot nagy emlékü kormányzónknak az alkotmány köteles tisztelete mellett is.

Józan elmejű ember előtt a fényes mult a jelző megszólítás a parlamentaris párt-állást és alkotmányos érületet egyáltalában nem sértheti. És a ki az ilyenekre is a királyi ügyész után sohajt fel, azon már csak a Lipótmező segíthet.

A leggyalázatosabb rágalomnak kell nyilvánítanom nevezett lap azon tételét, mintha Kossuthnak pártunkhoz intézett levelével visszaélés történt volna. Kossuth ama levelet pártunknak küldé, s tisztelt barátom, a debreczeni függet-

lenségi párt elnöke csak kötelességét teljesíté, midőn ama levelet a „Debreczen”-ben 5000 példányban kinyomatta, hogy így a párt minden tagja, a kit érdekel, olvashassa.

Mit tart nevezett lap az én „jó magyarságom”-ról, azzal — hála istennek, — nem törődik senki. Ilyenekre csak szavavehető embernek szoktam felelni. Egyébiránt szövegelném, ha „jó magyar”-nak a közönséges párt értelmében tartatnám.

Különbben, hogy ama „gyarló levél” nem kis fontosságu, mutatja az is, hogy a honmentese hivatott kormánypart közlönye is — első helyen foglalkozik vele.

Mi maradunk — a törvényes igazság korlátai közt, s a vak pártúh által felkorbácsolttal s miveletlen kifakadásokat megvetjük.

Debreczen, 1875. okt. 13.

Patai István.

Magyar tud. akadémia.

Budapest, okt. 11.

(H.) Ma este a 3-ik osztály Jedik Ányos elnöklete alatt csekély számú tag jelenlétben tartott ülést.

Fest Vilmos a földmívelési mérnökök hatásköréről olvas értekezést, mondván, hogy eddig tartozik mezőgazdánk adóképeségének emelésére irányzott sokféle művellet tervezése, végrehajtása. Ilyen mérnöki állásokat szándékozik hazánkban a kormány rendszeresen; gondoskodni kell, hogy honfaink e czéla képtessenek. Felsőorja értekezé azon szakmeretek, melyekkel a földmívelési mérnököknek birni kell, s melyeknek nagyrésze műgyetemünkön és a magyarórávi gazdasági tanituzeteken előadtak. Ha pedig még a hiányzó tárgyakra tanácsok felállítatnának, úgy itthon is lehetne földmívelési mérnököt kiképezni, kik pedig a nemzeti vagyonosodás tekintetéből szükségesek.

Következett Pettkó János értekezése a számdrészerekről. Ugy látszik, hogy az indógermán népek eredetileg 8-as számdrészert használtak, mert a 9-et „uj”-at jelentő szóval fejezik ki. (novonon nonom—novem, neuneis—neim, neuf) A magyar nyelvben Hunfalvi Pál szerint a nyolc összetétel, őseink tehát 7-es számdrészert használtak.

Egy amerikai néplaj a lábat veszi fel tizesegységül. Az értekezés kiterjed az egy, két és háromszoros összetételek törvényei és képleteire, legszabálytalansággal van a német drezdeu alkotva, mely logikai szempontból inkább 30-at, mint 13-at jelenthetne.

König Gyula jelenti, hogy a legkisebb gyök kifejezésére általános egyenletet talált fel. Szily Kálmán bemutatja Schuller Alajos műgyetemi tanár értekezését a légnomás változásainak pontos meghatározásáról, továbbá a propeller-csavar elméletéről saját értekezését.

— A magyar fővárosból. Toldy F. veterán tudósunk annyira meggyógyult, — hogy előadásait e hó 25-én megkezdé és pedig a helyes írásról, ragozásról. Kollonics László a budapesti takarékpénztár t. tkára 37 éves korában elhunyt. B-Ujlakon 3 vitéz a 32-ik erdőből szombaton garázdálkodott. A rendőrök e miatt megszüntették őket, ezek oldalgye-reiket vették elő. Azonban a vitéz urak be-kísértettek. Egy munkás nő a csillag-utczán phosphorral megmérgezte magát. Kríma Ferenc napzsom fordítását foglalkozván a föld ré hullott. — A szerencsétlen nem szabadulhatott ki. A „Garbonbonczás diák” című humoristiku lap megszűnt. Gödöllőn a sport jövő vasárnap veszi kezdetét.

Vidék.

— A „Debreczen” levelezése. —

Tasnádvidék, október 12.

A facy, mely az ország különböző vidékén a szőlőkben feltevé nagy károkat okozott, vidékünkét is megátogatta ugyan, azonban csak is az alantabb helyeken fekvő s az elhanyagolt karótlán szőlőkben tett említésre méltó kárt, nem jártunk hála az égnek, oly szerencsétlenül, mint az Ermellék bihari megyei része, mely szü-

retjét a szokott időnél előbbre volt kénytelen tenni, hogy megfagyott szőlői tökéletesen tönkrene menjenek. Vidékünkön a szüretnek e hónapnak 25 és 26-ik napján kezdődnek. Peér, Pele, Szó-Demeter, Tasnád kinálják jó boraikat, melyek tagadhatlanul, az Ermelléknek legjobbjai. Orjuk azonban a venni szándékozókat azon to-lakodó sensaloktól, kik megsejtven a szüretkor bort venni jöttek, egek szemtelenséggel ki-nálgatják közbenjárásokat s rendszeren megcsalják mind a vevőt, mind az eladót, s minthogy legtöbbször vízzel bőven feleresztve adják át a vevőnek a megvett bort, rontják boraink hí-rejét. — Mert bizony, ki egyszer megcsalva lett ideköltött reményében, az többet nem jön ide vásárolni.

Az éfféle káros füzelmek megszüntetése czéljából Szonogot Jakab országgyűlési képviselő indította követkésében vidékünkön pincze-egylet létesítésén fáradoznak, mely hivatra lenne boraink kereskedésbe vitél-let, jó és tiszta minőségben szközölni, midálit e börtornél vidék virágzását, jólétét emelve, kivennék a kisebb termelőkét is az uszorások körmei közül. Koronázta siker a buzgók kez-deményezését.

Hordóhitelesítési hivatalok állítottak Tasnádon és Peériben, melyek nagy kényelmére leendnek, ugy az eladó, mint a vevő közön-ségnek.

Tasnádon az elmúlt napokban polgármes-terré választották a vidék mult országgyűlési tisztelt képviselője Kabós Elek ur, ki szintén most választott főkapitány Ábrahám urral, erélyesen fogta a város sok tekintetben elhanya-golt közügyeinek rendezését, s a csend és a rend már rövid hivataloskodásai alatt kezd ura szépen beköltözni az eddig e lakókat nem ismert helyekbe is. Kitarás és erély, melylyel kezdetek, megszerzi számukra a polgárság el-ismerését.

Peériben e f. október hó 1-től postaközle-kedés nyilt meg Ér-Endréddel összeköttetésben, leadási köréhez tartoznak: Peér, Pele, Körös, P-Szarvud és Paczalusa. A kataszteri munká-latok községekben nagyobb részt folyamatban s lejárathoz közel állanak, becső biztos T. Ba-ranyai Miklós szorgalmasan látogatja s utasítá-saival elősegíti a községi bizottságok munkál-kodását.

Tasnádvidék.

— Vidéki hírek. Takács Mihály sze-gedi jársbíró agyonlőtte magát. Krasznabélt-ken oly gyermek született, kinek egyik szeme, orra, szája a feje tetején kicsusorodott hústömeg volt. A szörnyülött rögtön meg-halt. Török Károly Kozomsznye egyik derék férfa elúnt a napokban. Azt hiszik, hogy ide-gen pénzeket kártyázván el, öngyilkossá lett. Hymenhierek. Zilahy Alajos nagy-szalontai közgyűző e hóban tartja esküvőjét Takács Nagy Kálmán leányával Ilonával. — Balogh László földbírtokos eljegyezte Sántha László leányát Ilonát. Zemplénmegyében a vellejei távirtdiállomás működése e hó 1-től fogva be-szüntetett. Orosházán a mult hetén három gazda ember akasztotta fel magát. P. Sz. Tornyan egy csósz agyolotte gazdáját.

Mi a közóhaj?

H-B öszörmény, okt. 11.

Egyik kormánylap — értekezve a vá-múgyról — felhívást intézett a vevett, hogy önálló vánterület vagy védvám találkozik-e a közóhajás s kívánattal?

Midőn darab idő alatt senki ez úghöz nem szólt: akkor vettük magunknak azon bátorságot, hogy a provokált úghöz hozzá szólvá — a feladott két ajánlat közül az elsőt válasszuk.

Még akkor szövívője nemcsak nem volt a jelenlegi helyzet fentartásának, sőt a Napló is ez ügyet látpontra magaslátáról más oldalon szemlévegte s valószínűleg perplexiták kö-zepette sohajozott a 40-es évek korszalleme után.

A hivatolt kormánylap a védvám eszmé-jét nem fejtgetéven, mivel csak projectálta: tehát magunknak kellett átgondolni, hogy mi-ért nem a védvámot óhajtjuk.

Ugyanis: 1848 előtt is Magyarország az örökös tartományokkal a külföld ellenében egy közös vámszövetséghez képezett és a kivitei s beviteli vámbhatározatok mindkét országra nézve egyenlők valának. E vámszövetség az-onban meg vala szakítva a Magyarország és Ausztria között felállított határvámok által.

szony gyorsan belépett, mintha üldöztetéstől tartana.

— Nyugtassa meg magát szép hölgy — mondá a visszamaradt exszerető — sem-mi kedrem sines kegyed után fulkosni. — Bizonyítékul meg fogom a kapussal vélem-nyemet ismeretni a felett, hogy miért nem ügyel jobban a kapura. Ezalatt kegyed a leg-kényelmesebben fölmehet a lépcsőn.

A mint monda, úgy történt. Sőt Rudolf oly előzékeny volt minden lépcsőn keveset időzni, hogy a hölgynek időt engedhessen, jó-val előtte az ördök emelgetre fölgrni.

Használjon fáradságot — az első emeletre érkezte, Rudolf a nőt lehajóva s a földön va-lamint keresve, társak.

— Elvesztett valamit — asszonyom? — Kérdé.

Ugy látszik — válaszolá a nő gunyo-san — máséket nem időznék annyit a lépcső-zet minden fokán.

Míg a külföldről részint beviteli tilalmak, részint magas védvám által el valánk zárva: addig az örökös tartományok érdekében a mi bevitelünk súlyos vámmal terheltetett; holott nekünk védvámunk nem volt.

Ezen egyenlőtlen helyzetben osslottak meg a vámuigy körül vélemények. Azért míg egyik rész a közben eső vámsorompók lerontá-sában és a mai helyzetbe lépésben keressett orvoslást, addig a másik rész mérsékelt ide-iglenes védvámot sürgetett; annak tudatában, miszerint a vámsorompók eltörlését illetőleg adózási viszonyok kiegyenlítése, vámjövdelem-képzés sat, szóval áldozat kívánattott volna. Amde az ideiglees és mérsékelt védvám is, vagy ausztriai vámsorompó szolgálatá által, vagy költséggel felállított magyar vámsorompó létesí-tésével jöhetett volna létre — így mindkét óhajás csíraban maradt. Ekkor támadt a véd-egylet.

Ha már a fentebb rajzolt fonák s gyar-mati helyzetet átgondoljuk, azon reményben, hogy kormányunk sajtáságok külön állásunkat figyelembe vény, oly intézkedéseket tesszen, hogy egyik fél érdeke sem rendeztetik alá a másikénak: önügy rendelkezésére való tekin-tetből azért lépünk az önálló vánterület ki-vánata terére.

Annak elhistorizálását, mikép hozta meg Anglia 1815-ben ama fonák gabonatorvényt, mikép módosította 1822-bea, mely övét gyár-műiparra kényszerítette; ellenben Németország, miután gabna, fa s gyapju be-vitete Angliából kitiltatott és miután angol gyármitveket nem vehetett, mi-kép utaltatott gyáriparra, hogy született ezen körülményből a német vámszövetség a porosz vámszabály alapján; mikép indult jólét s vir-rágzás felé csakhamar Németország, hogyan édesgettetett Ausztria s vele Magyarország a német szövetséghez állásra: hogyan született Smeit Adám halála előtt egy évvel Liszt Fri-gyes? s több e féleket feleslegeseknek tartottuk.

A kereskedési bilánc passivitásáról a multból annyi tudomással birunk, hogy arra nézve a két fél különböző véleményben volt s mindeik a maga előnyére igyekezett felhasz-nálni. Azért is kívánatos az önálló vánterület, hogy a mérleg megközelítőben nyávanitársak.

Tehát a „Napló” részéről ama visio, mintha nem az ő epigonja dolgozna fel az apák eszméjét: — minyulven optikai csaló-dás. A szemüveg is érzi, hogy két urat szolgá-li nehéz.

Pródy.

Őszi estékre.

Géressy Kálmán 3-ik előadása a magyar irodalom és műveltség történetéből a XIX-ik században. (Vége)

A magyar haza városai között a tudományok buzgó pártolása és művelése tekintetében, valamint jelenleg, ugy az itt tárgyalt korszakban is kiváló helyet foglal el Debreczen.

Nevezetesen a 18-ik század végén s a 19-ik század elején működött a nevérol nevezett irodalmi kör, melynek tagjai közül ide vonatkozólag csak néhányat említnék föl. Első helyen említhető fel ezek között Veszprémi István, ki több évi szorgalmas adatgyűjtés és vizsgálódás eredményeként adott ki egy terjedelmes művet, mely 4 kötetben Bécsben és Lipcsében „Magyarországi orvosok életrajza” czim alatt jelent meg. Ezen czimnél azonban a tartalom maga sokkal szélesebb körű, s mennyiben nem csupán a magyar orvosok és természettudósokra, hanem általában a magyar tudományosság minden ágára vonatkozólag becses adatokat tartalmaz.

A másik férfiú, kinek írói munkássága meglehetősen homályba van burkolva, Sinai Miklós. Őt a hagyomány nagy tudósnak, de sikeretlen működésű tanárnak állítja, ki az események rendkívüli részletezése miatt nem taníthatott sikert. De ha szinte megállna is ez utóbbi állítás, az a tudós férfiú érdeméből mitsem von le, ha tekintetbe vesszük azon munkásságot, melyet az adatok és források gyűjtése által kifejtett, bár fáradozásai eredményét — gyűjteményét közre nem bocsátván — nem annyira az ő működéséből, mint inkább azokból ismerhetjük fel, a kik azt utána felhasználják. Megbeszélhetlen okmánygyűjteménye idők folytán titkos csatornákon elszivárgott vagy megsemmisült, ugy hogy a debreczeni collegium könyvtárában belőle csak kis töredék van, hasonlóképen a nemzeti

— Legyek segítségére a keresésben? — Nem uram, nincs senkire szükségem.

Esztelenség lett volna Rudolftól, ez udvariatián hidegség ellenében szolgáltatást várni felajánlani. De midőn utját fölfelett folytattai akarta, valami csillogó tárgyat vett észre maga előtt a lépcsőn. Lehajolt s fölvevé — a hálátlan nő által elvesztett medallont.

— Ne keresgéljen tovább, asszonyom — szólí hidegen — meglátaltam az elvesztett ékszer — itt van!

Ez egyszer illetlenség lett volna a nőtl, magát a közsönét költelmélől elvonni. De a hölgy feladatának nem a legbarátságosabban felelt meg.

(Vége köv.)

muzeumban is, hova a minden valószínűség szerint gróf Széchenyi Ferencz utján jutott, ki szintén a történelmi és irodalmi okmányok és egyéb régiségek összegyűjtésével foglalkozván, e célból az épen Debreczenben tartózkodó Csokonaihoz levelet intézett, melyben öt gyűjtemény számára küldendő régi okmányok szerzésére szólítja föl. A Veszprémi gyűjteményéből is van egy kis rész a nemzeti muzeumban, mely szintén az említett uton került oda.

Megemlítendő még Nagy István, debreczeni ügyvéd, kinek szép gyűjteményét a nemzeti muzeum, nagyságához és becseihez aránylag igen olcsón, 3000 forintért vette meg.

A természettudományt csak a 18-ik század vége felé kezdték kísérletileg előadni. A nagyszombati egyetemen kívül Debreczenben is előadott az Hatvani professor által, ki felől épen e miatt képződött, leginkább diákok által elterjesztett azon ismeretes mondatok, mely iradalmunkban többféleképp dolgoztatt fel.

Nemzeti művelődésünk történetében sőtét föltekintve tűnnek fel az ugynevezett boszorkány perék, melyek a 18-ik század első felének végén, sőt második felében is nagy számmal fordultak elő. Ezen szerencsétlen balnézet következtében számosan égették meg, ugy férfiak mint nők, — az ország különböző vidékein, s iradalmunkban is fel van dolgozva e tárgy Józsika Miklós „szegedi boszorkányok” című művében.

A 18-ik században uralkodott babonás felfogásról a boszorkányperken kívül kiálló bizonyosságot tesz azon hatóságilag közzétett rendelet, mely szerint a vampyrok, mint a boszorkányokkal egyenlő veszélyesek, mint a gonosz lények, kinyomoztatni rendeltetnek.

A legrégibb magyar hírlap „A magyar hirmondó” címmel 1780-ban Pozsonyban jelent meg. Szerkesztője 1786-ig Ráth Mátyas, győri lutheránus lelkész volt, utána Barczafalvy Szabó Dávid, s végre Szacsavay, ki később a Bécsben megjelenő „Magyar kurir” szerkesztette. Ezen hírlapok kezdetben, míg az atvaskodó kormány által a nemzeti iradalmunk fejlődésének minden lépten nyomon utját álló cenzúra gondoskodása alá nem helyezték, jobbára politikai tartalmúak voltak, de már a 18-ik század végén az említett intézkedés folytán alig voltak egyéb, mint a bécsi hivatalos „Beobachter” halvány másolatai, elhaló viszhangjai. Megtiltották a szerkesztőknek oly külesemények közlése, melyek a bécsi lapokon közölve nem voltak, s így hírlapiradalmunk emelkedéséről e korban szó sem lehet.

A magyar iradalmi történetében alig van időszak, — melyben annyi röpirt jelent volna meg, mint e korban, nevezetesen a 18-ik század utolsó s a 19-ik század első év tizedében. Derűre-burra jelentek meg egymásután a röpirtok, melyek közül egyik a reformátusok, másik a katolikusok ellen irányult, a harmadik az alkotmányról értekezett, a negyedik II. József uralkodását bírálgatta, szóval minden nézet, minden irány volt képviselve.

Ugyancsak e korban jelennek meg, a ködös éj sötétében csak gyenge, halvány fényt árasztó csillagokhoz hasonlóan, az iradalmunk épen nem derült egére némi fényt árasztandók, szépirodalmi lapjaink. Ilyen volt a Kazinczy által alapított „Orpheus”, a kassai iradalmi kör megbízásából Bacányi által szerkesztett

„Muzeum”, és a Péczei József révkomáromi lelkész „Mindenek” gyűjteménye.

Külföld.

(H.) Bajországi Mária Theresia hűnő Lajos hg neje szerencsésen herceget szült. Velmár, okt. 11. Mária hűnő assz. pétérvári uemot megkövetelt egybeikt.

Róma. Folyó hó 15-én Bécsbe, s innen e hó 31-én Párisba megy Zuzatti tanár olasz megbízott a kereskedelmi szerződések tárgyában folytatandó tárgyalásokra.

(H.) Ausztria Bécs, okt. 11. A magyar delegáció határozataihoz hlván maradni, és eshetőleg kész a közös szavazásra.

Az osztrák delegáció a tengerészeti rendes költséget vita nélkül szavazta meg.

A „Tegethof” kasszámhája előirányzott 847,200 frt helyett 687,200 frtot szavazott meg, e szerint e kérdés felett valószínűleg nem lesz szükség a közös szavazásra.

A „Polit. Corr.” jeleenti, hogy a király Milán fejedelem esküvőjén magát gróf Hunyady főszertármester által fogja képviseltetni.

Színészet.

—d.—f.— Kedden. f. hó 12-én adták: Egy koldus végrendelése; szimf. 3 felvonásban, irta Kaiser W.

Ez is egyike azon gyöngye eszmé termékeknek, melyek az idegen nyelvből a jök közt át szivárgni szoktak hozzánk. Csak nemrég láttuk a „Király” leányt, melyről az általános vélemény kedvezőlen volt, mi nem vagyunk ok, ha véleményünk a mai darab felől sem lehet kedvezőbb. Csupán a szereplők játéka volt az, mely feledteté velünk az előadott mű jelentékenny hiányait.

Takács (Márton koldus) szerepe, kétségkívül nehéz szerep; megfelelő azonban a felfügés minden tekintetben a szerep kivánalmának s dicsérendő kiemelést érdemel valóban a játék és alakítás. A közönség sokszor megtapsolta Takácsot kitűnő játékaért.

Timár adta Brickmann jószágigazgatót, kevéssé tulzással.

Rott Mari, az özvegy báróné szerepében kifogástalanul játszott. — Meg volt hangjának azon érzékeny kifejezése, minőt épen használni kellett e szerepben. Siposné, Deák Katica játéka vonzó volt; csak Abonyi esett néha tulzássá, midőn erősebb nyomatókat akart adni szavatalának.

Az előadás különben, mint fentebb említett, folyékonyan ment, s nem hagyhatjuk említetlenül a kedves Kiss Ilonkát, ki a báróné négy éves fiacskáját személyesíté csudálatos bátorsággal. Közönség közpészámmal; előadás vége fél 10 órakor.

UDONSÁGOK.

* A közönség érdekében van szerencsénk tisztelettel értesíteni a t. szerkesztősé-

get, mikép az alantirt adóhivatal helyiségének időszei tisztogatása miatt f. okt. hó 15 és 16-ik napjában a hivatal zárva lévén, azon időben sem bevételezések, sem kiadások nem fognak történni Debreczen, 1875. okt. 8. Leybold, Sajó. (Reméljük, hogy ez idő alatt aztán executiót sem tartatnak Sz. erk.)

* Ifjúsági élet. Sok gyönyörködött hírlépi meg a közönséget és pedig gyakran a főiskolai „Önképzőkör” köréből; most a „Csokonai kör”-re alakulásának örülünk, majd az irodalom terén kifejtett buzgalomnak azonban ki közelebből ismeri e fontos együletet, a tanuló ifjúság beléletének eme központját, lehetetlen el nem fogódni, látva a hideg közönyt, melylyel az ifjúság sújtja az önk. társulatot. Az önképzés eszméje nem száraz, nem érdektelen, sőt egyedül, melylyel az ifjúság leginkább van hivatva foglalkozni, egyedül, mely leginkább kielégíti az ifjú lángoló kebelt — s mégis lássuk, mit tesz a theológus és jogász urak nagyobb része? ... Elfordulva az önképzés nagyjától, megtagadva azt, egyáltalában nem akarnak annak oltárára legkisebb áldozatot sem venni, vagy azért, mert nem érik magukat eléggé képeseknek arra, hogy önálló munkával felkészüljenek, vagy azért, mert óriási személyiségűkhöz nem tartják méltónak a „kicsiny, az érdektelen együletet”. Akármelyik legyen is igaz, elég fájdalmas dolog! — hej! pedig csak nem régebben szállt alá a szerkötő ige főiskolánk egyik legérdemesebb tanárának ajkáról, hogy „az önképzés igen fontos az ifjú életben, annyival is inkább, mert szép, mert éltető, mert kötelesség a költészet virágos mezején áthatolva a komoly tudományok közkijárára törekedni!” Véghetetlen sajnálni való dolog, hogy épen azok, kiknek legelőbb kötelességük volna irányt és lökést adni az egylet fejlődésének, azok zárják ki magokat kebléből; épen az akadémisták közönségek írták, kik a legközelebb mult év végén szeretnék volna kizárólag „akadémiaiak” tekinteni a társulatot. Biztat a remény, hogy „nem lesz az mindig így”, bonczek alá vévén az önképzés eszméjét, azon meggyőződésre fognak jönni nemcsakára: „Mégis jobb valamit tenni, mint semmit!” és egész erejükkel fognak közreműködni azon, hogy a leendő „Csokonai-kör” ne egyedül a multban éljen, hanem a jelenben is! Adja isten!!! Egy akadémiai önk. köri tag.

* Zacs Felicizán 5 felvonásos dráma került ki a városi nyomdából igen csinos kiállításban. Irta Dezső Gyula. Ára 50 kr. Kapható ifj. Csáthy Károly gazd. akad. könyváránál. E szép nyelven írott műből a „Debreczen” érdekes mutatóványokat közölt. E helyi terméket bővebben ismertetjük.

* A közös hadsergében az ellenőrzési szemle holnap 8 órakor tartatik meg a Komáromy háznál. A pótsemlé 30-án tartatik meg.

* Rózsalánc. Okt. 11-én váltott jegyet H. Szoboszlón a magas szellemű és kellemes gazdag urhély Fogthúy Vilma a kisasszonyonnyal Bonné Géza Fehérmege fejgyűjete. Gyönyörű pár ritkán állott előt. Teremjen utjokban róza tövis nélkül.

* A szinapról. Üzletmegnyitás. Alázatos tisztelettel van szerencsénk értesíteni, alólírtatnak a n. é. közönség minden rétegét hogy: Minden üzletünkbe vágó, férjesülhetés; nősülhetés; egész kihásasítások; elhelyezések; oktatások; kiderítések; felügyelet; vásárlá-

nk; elkötvyetvélések; tudakozódások; be és ki szerzések; több nemü állapotok; körülmények s. t. s. t. iránt a legmélyebb discretio elve mellett, legeslegutányosabb gyári árrakkal, gyors és pontos gőzörövel szolgáltatokat vállalunk. Debreczen 1875. czepléd-utczán, október 12-én. — A pénteki előadás Tricoche és Cocollette korszerű üzlet vezére. — Temesváry Lajos, igazgató.

* Zenedők egykori jeles tanára Pozorszky Ágost jelenleg a váradi székesegyház karnagya a bécai zenekadémiára idei pályázatán első rendű díczéretet nyert egy zeneművével, mely kitüntetésben 250 pályázó közül csupán 15 részesült.

* Tudomásul. Uj-pest község előjárásának megkeresése folytán közhírré tétetik, hogy az ottani, és marha vásárokkal is egybekötött legközelebbi országos vásár f. é. oct. hó 17-dik napján fog megtartatni. — Debreczen 1875, október 11-én. Debreczen város kapitányi hivatala.

* Hamis 10 forintos került a rendőrség keze közé. Tegnapelőtt este egy szegény aszszonytól foglalták ezt le, a kit bizonyára valamely madár szedett rá. A vizsgálat foly.

* A helybéli mérésárosok által megállapított, s a kapitányi hivatalnál bejelentett szarvasmarhás fontonkénti ára 1875. október 13-tól, 20-ig következő: piacutca 5. és 6. sz. székében 24 kr. Faragó Jánosnál telekiutca, Gyarmathy Jánosnál k-mester u. 23 kr. továbbá Balsay Gábornál hatvan u. Rácz Jánosnál rózsateret 21 kr. a mérésáros ipartársulatnál hatvan u. 20 kr. a többi helyen 22 kr. Debreczen, 1875. október 13. Debreczen város kapitányi hivatala.

* A debreczeni „István” gőzmalom igazgató választása, a tegnapi tüzött napon az érdekeltektől választmányi ülés egyhangú vélemény szerint nem jöttet meg. Általában sokkal fontosabbnak tartották az ügy, semhogy azt elhamarkodva befejezzék a választmány, sőt abban állapodott meg az értekezlettel alakult ülés, hogy az ügy bizonytalan időre elhalasztassák, s az igazgatóságra ajánlják irányában bővebb tájékozásra az igazgató tanácsnak idős alkalom nyújtassék. A mely intézkedést a gőzmalomtársulat érdekében csak helyeselnünk lehet.

* Uj naptár. Légrady-testvérek kiadásában megjelent: Házi naptár 1876-ra, hasznos tudnivalókkal és mulattató mulattal. Szerkesztette Hindy Árpád. Harmadik évfolyam, tíz képpel Tartalma a következő: Napjegyek az 1876. szökő évre. Időszámítás. — Unepi számítás. — Naptár (jegyzéklappokkal). — Nap és hold-fogyatkozások. — A felséges uralkodóház. Legujabb bélyeg-illeték. — Pénzérték-tábla. — Tövisék. Elbeszélés, irta László Mihály. — Al-dunai képek. (A vaskapu a Széchenyiutal és Római torony Turnu-Severinél.) Hof-ének, György Vilmostól, Imádkozó gép Kelet-Ázsia lakóinál (képpel). A 16-nemhez tartozó állatok természetrajzi ismertetőjelei. (Engelbrecht keszthelyi tanár hátrahagyott kéziratából, két ábrával.) Fővárosi képek: I. Az átvégáruoló tót. II. Utcazi hárfás. — Czigány család (képpel). — Gyermekekjátékok 250 ével ezeltől (képpel). — Mulattató. — Eszmé-töredékek. — Hasznos tudnivalók. — Czim- és névtár: országgyűlés, miniszteriumok, kir. kuria, közjegyzők, köztörvényhatóságok, egyházi főméltóságok. — Országos vásárok. Ára 50 kr.

* Meglepo ujdonság reánk néve is a központi lapok azon hire, hogy a „Nagy Orient” című szabadkőművespáhólynak Debreczenben „H a l a d á s” cím alatt főkpáhóly alakult.

* Egy tolvajt keresnek a városban. A nagyváradi egyik kanonok szobájába a szolga tegnapelőtt betört, s 3000 frtot szépen ellopott. Most keresik.

* Az Oláh Károly ellen a budapesti törvényszék által elrendelt csőd végkép megszüntetett, s a csődfelügyezés a telekkönyvekben is kitöröltetett.

Délutáni posta.

— Az uj évvel életbélépő uj mértékek meghonosulása az országban — főleg a mintamértékek rendkívüli drágasága folytán igen lassan történik, eddigelé az ország összes községei közül csak 295 szerezte meg magának a mintamértékeket.

— A szomoloki m. kir. bányász és erdészeti hivatalnál nagyobb mérvű pénzikkasztásnak jöttek nyomára, minek következtében az ottani pénztári ellenőr, J. S. S. hivatalától felfüggesztetett és a löcsei fenytörtvény-széknek át is adatott.

Offenbach legkötünőbb vig opearéteje, látványos kiállítására.

Debreczeni színház.

I. Bérlet. 17-ik szám. Csütörtök, 1875. okt. 14-én.

adatik:

ROBINSON CROUSOE

és szigete.

Látványos vig dalmú 3 felvonásban, 5 képpel. Irta Eugene Cormon és Hector Cremieux, fordította K. Ethey. Zenéjét írta Offenbach.

Kezdele 7 órakor, vége fél 10-ko.

Szerkesztői nyílt posta.

— Több polgárnak. Helyben. Névtelen leveleket át se oivasunk. Kérjük valaki nevet: T a e n á d v i d é k i n e k. Köszönöm. Csak mint bősörsz. Ha valaha most van szükség. — Gáthalmi nem könyörül? — „Néki” az igért vezárcikkot várjuk.

Ideiglenes felelős szerkesztő: TISZAI DÁNIEL. Laptulajdonos: SZATMÁRI KÁROLY.

H I R D E T E S E K.

ERBER és FLEISCHMANN

Debreczenben, czeplédutca, városház alatt.

Bátorkodunk a n. é. közönségnek ujonnan berendezett üzletünkben a következő czikkeket bámulatos olcsón, gyári áron ajánlani, u. m.

Jószintú karton rőfönkint	18 krtól feljebb
Creton. — nagy választék	22 " "
3/4 Batist	22 " "
Kékfestő homi karton	19 " "
Sima és színes barchet	20 " "
Különféle kalmuk (bivaj velesz)	40 " "
Felér dupla barchet	22 " "
Honi barchet	25 " "
Vásznak, gyolesak, kanavaszok	14 " "
1/4 karton, batist és lenkendők	18 " "

Mindenféle fekete Lüsztér és Clotth, kokczák láma, báránka (felber) meglepő olcsón.

Dus választék mindennemű téli kendőkben 3/4 fekete cachemir kendők selyem rojtal, valamint itt elő nem sorolt e szakmába vágó czikkek a legillendőbb áron. A n. é. közönség szives pártfogását kérve

vagyunk teljes tisztelettel:

Erber és Fleischmann,

czeplédutca városház alatt.

309 7-7

Hölgyeknek nélkülözhetlen!

RAVISSANTE

Dr. LEJOSSE-től Párisban

Csak a hivatalosan megvizsgált, megerősített, sőt a teljes bizonyossággal.

RAVISSANTE

Dr. LEJOSSE-től Párisban

Dr. LEJOSSE-től Párisban

Dr. LEJOSSE-től Párisban

Dr. LEJOSSE-től Párisban

Dr. LEJOSSE-től Párisban

Dr. LEJOSSE-től Párisban

Dr. LEJOSSE-től Párisban

Dr. LEJOSSE-től Párisban

Dr. LEJOSSE-től Párisban

Dr. LEJOSSE-től Párisban

Dr. LEJOSSE-től Párisban

Dr. LEJOSSE-től Párisban

Dr. LEJOSSE-től Párisban

Dr. LEJOSSE-től Párisban

Dr. LEJOSSE-től Párisban

Dr. LEJOSSE-től Párisban

Dr. LEJOSSE-től Párisban

Dr. LEJOSSE-től Párisban

Dr. LEJOSSE-től Párisban

Dr. LEJOSSE-től Párisban

Dr. LEJOSSE-től Párisban

Dr. LEJOSSE-től Párisban

Dr. LEJOSSE-től Párisban

Dr. LEJOSSE-től Párisban

Dr. LEJOSSE-től Párisban

Dr. LEJOSSE-től Párisban

Dr. LEJOSSE-től Párisban

Dr. LEJOSSE-től Párisban

Dr. LEJOSSE-től Párisban

Dr. LEJOSSE-től Párisban

Dr. LEJOSSE-től Párisban

Dr. LEJOSSE-től Párisban

Dr. LEJOSSE-től Párisban

Dr. LEJOSSE-től Párisban

Dr. LEJOSSE-től Párisban

CHARLES BURRELL

St. Nicholas Works, Theford, Norfolk, Anglia

Képviseletőse.

Pirnitzer Alajos

gazdasági gépek

raktára és javítási műhelye

Budapest, Akadémia-utca 6. sz.

Tüköry-féle palota mellett.

Gőzmozdonyok túl nem haladti működéssel.

Gőz-cseplőgépek.

Járgony- és kézi cseplő-gépek.

Vető-gépek, könnyűk, egészen vasból.

Arató-gépek.

Tisztító-rosták.

Szeccskavágó-gépek.

Trieurs (konkoly és búkköny-választók)

Famüvelési-gépek.

Hajtószijak.

Árjegyzékek kivánatra postafordulattal küldetnek.

A legcsoőbb és legjobb zsebhórákat

következő még nem hallott ósón árulom:

ugyanis:

Csak 3 ftért óra, igen jó minőségű.

Csak 4.50 kr. óra, igen jó minőségű.

Csak 6.50 kr. óra, igen jó minőségű.

Csak 8 ft. óra, igen jó minőségű.

Csak 9 ft. óra, igen jó minőségű.

Csak 13, 14, 15 ft. óra, igen jó minőségű.

Csak 13.50 kr. óra, igen jó minőségű.

Csak 13.50 kr. óra, igen jó minőségű.

Csak 13.50 kr. óra, igen jó minőségű.

Csak 13.50 kr. óra, igen jó minőségű.

Csak 13.50 kr. óra, igen jó minőségű.

Csak 13.50 kr. óra, igen jó minőségű.

Csak 13.50 kr. óra, igen jó minőségű.

Csak 13.50 kr. óra, igen jó minőségű.

Csak 13.50 kr. óra, igen jó minőségű.

Csak 13.50 kr. óra, igen jó minőségű.

Csak 13.50 kr. óra, igen jó minőségű.

Kann J-től.

Bécs, Széchi utca, 91.

Levélbeli rendelések, előleges pénzüldeményekre, vagy utánvételt mellett pontosan eszámolhatóak.

324 1-12

Titkos betegségek

és borbajok

gyógyítanak RICORD párizsi egyetemi tanár egyedül biztos gyógymódja szerint,

RICORD

és azoknak tüvei fájdalom nélkül kibuztatnak.

Dr. Weisz Gyula,

gy. orvos által.

Lakik: Miklóscsúza M. ö. sz. Lajos-féle ház 2079. sz.

281 21-30

Eladó szőlő.

A szentkerben a Csanak József szőlőjével átellemben egy jó karban levő szőlő, minden felszereléssel, kőpálya, pinoze, kőkuttal szabad kézből eladó, ugyanott 150 cseber bor szintén eladó. Értekezhetni a tulajdonossal kismesterutca 1175. szám.

321 2-3

Bérbeadás.

Az izz. templomhoz tartozó 15 hold föld több évre bérebe kiadó. — Értekezhetni KATZ Jakab urral Széchenyi-utczán.

322 2-3